

MİLLİ KÜTÜPHANEDE BULUNAN VE
MÜELLİFİ BİLİNMEYEN BİR
MAKTEL-İ HÜSEYN

A “MAKTEL-İ HUSEYN” WITH AN
UNKNOWN AUTHOR REGISTERED
IN NATIONAL LIBRARY

Saddam ÇOKUR

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi. saddamcokur@gmail.com

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü: Araştırma Makalesi
Yükleme Tarihi: 16.06.2020
Kabul Tarihi: 04.09.2020
Yayımlanma Tarihi: 30.12.2020
Sayı: 4
Sayfa: 313-349

Article Information: Research Article
Received Date: 16.06.2020
Accepted Date: 04.09.2020
Date Published: 30.12.2020
Volume: 4
Page: 313-349

Atıf / Citation

ÇOKUR, S. (2020). Milli Kütüphanede Bulunan ve Müellifi Bilinmeyen Bir Maktel-i Hüseyin. *International Journal of Filologia*, 3 (4), 313-349.

ÇOKUR, S. (2020). A “Maktel-i Huseyn” With An Unknown Author Registered in National Library . *International Journal of Filologia*, 3 (4), 313-349.

Saddam ÇOKUR

**MİLLİ KÜTÜPHANEDE BULUNAN VE MÜELLİFİ BİLİNMEYEN BİR MAKTEL-İ
HÜSEYN**

A “Maktel-i Huseyn” With An Unknown Author Registered in National Library

ÖZ

Kerbelâ hadisesi, İslâm peygamberi Hz. Muhammed’in torunu Hz. Hüseyin’in hicretin 60. yılında beraberindeki yetmiş iki muhariple birlikte, Kerbelâ’da şehit edilmesiyle sonuçlanan, elim bir hadisedir. İslâm dünyası üzerinde derin izler bırakan bu hadise; Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında çokça işlenmiş ve edebî bir türün konusu olmuştur. Maktel ve Maktel-i Hüseyin adlarıyla anılan bu türde Türk edebiyatında onlarca eser verilmiştir. Bu eserlerden birisi de çalışmamıza konu olan 18. yüzyılda istinsah edilen, toplam 232 beyitten oluşan ve müellifi bilinmeyen Maktel-i Hüseyin’dir.

Çalışmaya konu olan bu eser, Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış ve Hz. Hüseyin’in şehit edilmesini duygu dolu bir şekilde anlatan bir maktel örneğidir. Mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan eserin müellifi belli değildir. Eser, günümüz Türkçesine aktarılmış, dil, şekil ve muhteva özellikleri bakımından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kerbelâ Hadisesi, Hz. Hüseyin, Maktel, Transkripsiyon, Mesnevi.

ABSTRACT

The incident of Karbala is a serious incident which resulted with martyrdom of Hz. Huseyn, the grandson of Hz. Muhammad who is the prophet of Islam, in Karbala together with about 70 passengers accompanying him in the 60th year of the Hegira. This event, which left deep marks on the Islamic World, has been widely studied in Arabic, Persian and Turkish literatures and has been the subject of a literary genre. Dozens of works have been produced in this type of Turkish literature which is also called as Maktel or Maktel-i Huseyn.

This work, which is the subject of our study, is an emotional example of maktel about the martyrdom of Hz. Huseyn. The author of the work written with the masnavi verse form is not certain. The text has been translated into today's Turkish by us and examined in terms of language, form and content.

Key Words: Karbala Incident, Hz. Huseyn, Maktel, Masnavi.

Giriş

Sözlükte “öldürmek” anlamındaki katl (قتل) kökünden türeyen maktel, “birinin öldürüldüğü yer veya öldürülme zamanı; vahşice öldürme” (Devellioğlu, 2010: 688) demektir. İstilahî olarak da Hz. Hüseyin ve yakınındaki yetmiş iki kişinin, Irak’ın Kerbelâ bölgesinde şehit edilişi hakkında kaleme alınmış manzûm ve mensûr eserlere verilen isimdir.

Hz. Muaviye, hicretin 60. yılında ölümünden kısa bir süre önce hilafet makamına oğlu Yezid’i halife olarak tayin eder. Babasının vefatından sonra halife olarak makama geçen Yezid, valilerden ve Hz. Hüseyin’den biat ister fakat Hz. Hüseyin biatı kabul etmez. Hz. Hüseyin’in biatı kabul etmediğini öğrenen Kufeliler, Hz. Hüseyin’i halife olarak görmek istedikleri için ona yüzlerce mektup göndererek kendisini Kufe’ye davet ederler.

Hz. Hüseyin, Kufe’deki durumu öğrenmek ve bir rapor hazırlatmak üzere elçi olarak Müslim b. Akîl’i Kufe’ye yollar. Müslim, Kufelilerin davetini bir rapor olarak Hz. Hüseyin’e yollar. Bu durumdan haber alan Kufe Valisi Müslim b. Akîl’i şehit eder. Akil’in şehit haberi kendisine ulaşmayan Hz. Hüseyin, bütün uyarılara rağmen Kufe’ye gitmek için yola çıkar. Evlâd-ı Resul yoldayken Ömer b. Sad komutasındaki ordu Kerbelâ’da Hz. Hüseyin’i ve beraberindekileri muhasara altına alır. Fırat Nehri’nin kenarında üç gün süren muhasaranın ardından Hz. Hüseyin ve beraberindeki yaklaşık 70 kişi şehit edilir.¹

Maktel-i Hüseyin mersiyeleri, tarihi ve gerçek bir olayın rivayet ve menkıbeye dönüştürülmüş şeklidir. İslâm kültüründe adeta romanlaştırılmış, hatta efsaneleştirilmiş konularından biridir. Acı verici canlandırılmaların anlatımında etkili olduğu Kerbelâ olayı tarihi süreç içinde canlı tutulmaya çalışılmıştır. Şii düşüncesini besleyici bir özellik gösterdiği için Şii şairler tarafından daha çok kaleme alınmış ve zaman içinde oluşan katkılarla zenginleştirilmiştir. (Akkuş, Metin 2014: 136-143)

Bu konuda ilk eser Maktelü’l-Hüseyin adıyla Câbir el-Cufî (ö.128/746) tarafından kaleme alınmışsa da günümüze ulaşan ilk metin Ebû Mihnef’in (ö. 157/774) Maktelü’l-Hüseyin’idir. Yazılı ve sözlü rivayetlerden faydalanılarak meydana getirilen bu eser, daha sonra yazılan maktellerin önemli kısmı için hem konu hem kompozisyon bakımından kaynak teşkil etmiştir. (Güngör, Şeyma 2003: 456-457)

10 Muharrem 61 (21 Nisan 680) yılında Hz. Hüseyin ve beraberinde getirdiği yakınlarının Kerbelâ meydanında susuz bırakılarak şehit edilmesinin

¹ Ayrıntılı bilgi için bk. Mehmet Aslan, Mehtap Erdoğan, “Kerbelâ Mersiyeleri”, Grafiker Yayınları, s. 8-36, Ankara.

İslâm dünyasında geniş bir tesîr bıraktığı görülmekte ve bu tesîrin yazılan eserlere de yansdığı bilinmektedir.

Derin bir üzüntüye sebep olan bu elim olay, farklı milletlerin edebî eserlerinde işlenmiştir. Kerbelâ hadisesini konu alan ilk türler Arap edebiyatında ortaya çıkmıştır. “*Arap edebiyatında Kerbelâ hadisesine dair bilinen ilk şiir Ebü'l-Esved ed-Düvelî'ye (öl. H 69/ M 688) ait bir gazeldir. Koyu taraftar olduğu Hz. Ali ve soyuna karşı haksızlık eden kimseler olarak gördüğü Emevîler'e nefretini hemen her fırsatta belli eden şair, Kerbelâ Vak'ası üzerine yazdığı bu şiirinde Resûl-i Ekrem'in ailesine yapılanlardan duyduğu derin hüznü ifade etmiş ve Hz. Hüseyin'in katlini emreden İbni Ziyâd'ın hakimiyetinin Semûd ve Âd kavimlerindeki gibi sonuçlanması için bedduada bulunmuştur.*” (Arslan, Erdoğan 2009: 42).

Arap edebiyatından neş'et bulup Fars edebiyatına tesir eden bu tür Fars edebiyatından da Türk edebiyatına geçmiştir. Türk edebiyatında kaleme alınan ilk maktel-i Hüseyin, Kastamonulu Şâzî'nin *Dâstân-ı Maktel-i Hüseyin*'i² (Yazılışı: 1361-62) olarak bilinmektedir. Bu eser üzerine Nurcan Öznal Güder tarafından 1997 yılında bir doktora çalışması yapılmıştır. Fakat Kenan Özçelik konu ile alakalı hazırladığı çalışmalarında bu bilginin kesin olmadığına değinmektedir. Özçelik'e göre, Türk edebiyatında yazılmış ilk maktel-i Hüseyin'in müellifi Yusuf-ı Meddâh'tır³.

Edebiyatımızda birçok maktel-i Hüseyin kaleme alınmıştır. Bunlardan, Yahyâ b. Bahşî'nin *Maktel-i Hüseyin*'i⁴, Nûreddin Efendi'nin *Vak'a-i Kerbelâ*'sı⁵, Lâmiî Çelebî'nin *Kitâb-ı Maktel-i Âl-i Resûl*'ü⁶ maktel türünün önemli eserlerinden olmakla birlikte Fuzûlî'nin kaleme aldığı *Hadikatü's-Sü'edâ*⁷ adlı eser bu türün şaheseri kabul edilmektedir (Özil, 2017: 32). Ancak sıraladığımız eserler dışında müellifi belli olmayan onlarca maktel-i Hüseyin türünde eser ülkemizin farklı kütüphanelerinde mevcuttur.

Çalışmamızda vezne uymayan bazı beyitlerde vezin gereği metin tamiri yapılmıştır. Yapılan bu tamir köşeli parantez ([]) ile belirtilmiştir. Metinde özel adların yazımında noktalama işaretleri kullanılmıştır. Metin oluşturulurken 18.yüzyılın dil özellikleri dikkate alınmıştır.

² Öznal, Nurcan, “Kastamonulu Şâzî Maktel-i Hüseyin”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

³ Özçelik, Kenan, “Yûsuf-ı Meddâh ve Maktel-i Hüseyin”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

⁴ Ertekin, Ertuğrul, “Yahya Bin Bahşi ve Maktel-i Hüseyin'i”, Çeşitli Yönleriyle Kerbela, Uluslararası Kerbela Sempozyumu, Sivas.

⁵ Karaarslan, Mehmet, Hacı Nurettin Efendi Maktel-i Hüseyin, Önsöz Yayıncılık, İstanbul.

⁶ Özçelik, Kenan, “Lâmiî Çelebi'nin Kitâb-ı Maktek-i Âl-i Resûl'ü”, Bursalı Lâmiî Çelebi ve Dönemi (Editör; Bilal Kemikli, Süleyman Eroğlu), Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Bursa.

⁷ Bayoğlu, Servet, Erenler Bahçesi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

1. Nüsha Tavsifi

Mesnevi nazım şekliyle yazılan eser, Milli Kütüphane’de 06 Hk 2073/3 numarasıyla Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi koleksiyonuna kayıtlıdır. Müstakîl bir eser olmayan metin, *Kıssa-i Hasan ve Hüseyin* adlı eserin 136b numaralı varlığında *Der Beyân-ı Vefât-ı Hüseyin Radiyallahu Anh* başlığıyla başlayıp 143b numaralı varakta bitmektedir. 210x155-160x155 mm boyutlarında olan metin, toplam 9 varaktan müteşekkildir. İçerisinde toplam 232 beyit bulunan eser, harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Kütüphane kaydına “*Çaharkuşe kurt yenikli siyah meşin soluk kâğıt kaplı, şirazesi dağınık miklebli cilt. Tamamı manzumdur. Yazarı belirsiz. Sona eklenmiş yaprakta Isdarlı-zade Mustafa'nın temellükü kayıtlıdır*” olarak geçmiştir.

Müellifi belli olmayan eser, H 1181 (M 1767-1768) tarihinde Hasan Efendi adlı bir müstensih tarafından istinsâh edilmiştir.

2. Şekil ve Dil Özellikleri

Şâir eseri manzûm olarak, mesnevi nazım şekliyle kaleme almıştır. Metin, *Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün* kalıbıyla yazılmıştır. Fakat eser sanat yapma kaygısı taşımadığı için aruz hataları oldukça fazladır.

Eserde Kerbelâ olayının hüznü sebebiyle duygu yoğunluğu oldukça fazladır. Şâir duygu yoğunluğundan ve sanat amacı gütmemişinden dolayı vezni göz ardı etmiştir. Eserde kimi yerlerde kafiye hataları da yapılmıştır:

Yüridiler bular yevmen fe *yevmen*

Hakın emrine kabil oldı *cümle* (b. 41)

Oka tutdı havâricler anı *anda*

Hüseyin dahi sünüsün tutdı *aldı* (b. 140)

Şâir, metnin muhtelif yerlerinde aşağıda verilen beyte benzer beyitleri ahenk unsuru olarak tekrar etmiştir.

Resûlün gör münevver tal'atini

Fidâ kıldı sana zürriyetini

Eser, Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini taşımaktadır. Türkçede arkaik olarak kalmış *-gll, sünüş, biti, kığırdı* gibi bazı ekler ve kelimeler metinde kullanılmıştır.

Dili açık ve sadedir. Bunun yanında müstensih, eserde bazen kelimenin aslından farklı imla tercihlerinde bulunmuştur. Nādān>nāzān, abes>abes şeklinde yazılmıştır.

Manzûm olarak kaleme alınan bu eserde, olaylar bazen kahramanın diliyle, bazen de anlatıcının diliyle gelişmektedir.

Yezîd kığırdı oğlına didi kim
Ne direm didi oğul saña gör kim (b. 5)

Didi kim yâ ‘ Atebe bilgil sen anı
Dedemden ben işitdüm bu kelamı (b. 15)

Duruben atasına biti yazdı
İçine bitinüñ çok fitne düzdi (b.20)

3. Muhtevâ Özellikleri

Eser, müellifin Hz. Hüseyin’in hikayesini anlatmak istemesiyle başlar. Müellif, *Hüseyin’in halini tahrir ideyin* diyerek esere giriş yapar. Eserde olaylar Muaviye’nin ölümü ve ardından Yezid’in tahta geçmesiyle başlar.

Tahta geçen Yezid, oğlu Atebe’yi⁸ kendisine biat etmesi için Hz. Hüseyin’e gönderir fakat evlâd-ı Resûl bu öneriyi reddeder. Akabinde Yezid oğlundan Hz. Hüseyin’i öldürmesini ister ancak Atebe Medine’de olduğu için bu işi gerçekleştirmeyi göze alamaz.

Hüseyin’ün başını gönderesin
Alup bunda çatuma yitüresin (b. 24)

‘ Atebe’ye haber irişdi anda
Didi idemezem bu işi bunda (b. 25)

⁸ İslam tarihinde Yezid’in Atebe isminde bir oğlu yoktur. Ayrıntılı bilgi için bk. Ünal Kılıç, “Yezîd I”, TDV İslam Ansiklopedisi, C 43, s. 513-514.

Biata davet olayından sonra Hz. Hüseyin Peygamber efendimizin kabrine gider. Burada uykuya dalan Hz. Hüseyin dedesini rüyada görür. Efendimiz (sav) ona üzülmemesi gerektiğini, Allah'ın onun için cennette bir saray hazırladığını ve Allah'ın emrine uyup Kerbelâ'ya gitmesini söyler. Bunun üzerine Hz. Hüseyin, kaygısını bir kenara bırakıp Yezid'le savaşmak için Irak'ın yolunu tutar.

Pes andan şoñra dağı tırdı
Yüzüni dedesi řabrine sürdi (b. 26)

Biraz yatdı kendi teşvışine
Ki 'âlem faşrını gördi düşünde (b. 27)
Bil [ey] gözüm nûrı uçmař içinde

Yaratdı bir sarây senüñçün anda (b. 33)

Irak'a gitmek için yolda olan Hz. Hüseyin'in ve yanındakilerin yolunu Yezid'in ordusu Kerbelâ'da, Fırat nehrinin kenarında keser. Günlerce bu ordunun etrafını çevreleyen Yezid'in ordusu, Hz. Hüseyin ve etrafındakileri Fırat suyunun kenarında günlerce susuz bırakırlar.

Yürideler bular *yevmen fe yevmen*
Hařķıñ emrine řabil oldu cümle (b. 41)

Bu yañadan ĥâriciler geldiler
Furat aluyanı şondılar (b.43)

Günlerce muhasara altında susuz kalan Hz. Hüseyin ve ordusunun durumunun anlatıldığı bölümünden sonra, Peygamberimizin eşi Ümmü Seleme'nin⁹ Peygamberimizle arasında geçen olayı Hz. Hüseyin'e anlattığı bölüm gelir. Bu bölümde bir gün Peygamber Efendimize Cebrail tarafından bir şişe getirilir. Cebrail, bu şişedeki toprağın Hz. Hüseyin'in şehit olacağı gün kırmızıya dönüşeceğini söyler. Peygamberimiz Hz. Hüseyin'in şehit olacağı gün içindeki toprağın kırmızıya dönüşecek olan şişeyi Ümmü Seleme'ye teslim eder ve bu şişeyi koruyup, gözetlemesini ister. Ümmü Seleme Kerbelâ hadisesinin yaşanacağı gün şişeye baktığında şişenin içindeki toprak kırmızıya dönmüştür ve Hz. Hüseyin'in şehit olacağı anlaşılmıştır.

Didi kim ey gözlerim nûrı bil anı

⁹ Peygamber efendimizin eşi. Ayrıntılı bilgi için bk. M. Yaşar Kandemir, "Ümmü Seleme", TDV İslam Ansiklopedisi, C 42, s. 328-330.

Ki dedeñ vaşiyet itdi baña bunı (b.70)

İrişdi Cebrâil söyledi aña

Ne direm yâ Muḥammed diñle saña (b.72)

Hız. Hüseyin çocukları Ali Ekber¹⁰, Ali Asfar¹¹ ve Zeynel Abidin¹²'le birlikte savaş meydanına gider. İlk vuruşmada Ali Ekber ve Ali Asfar şehit olur. Bu bölümün ardından Hız. Hüseyin'in Haricilerle konuşması anlatılır. Çocuklarının şehit olduğunu gören Hız. Hüseyin savaş meydanına atılır ve o da zehirli bir okla vurularak şehit olur.

Şehîd eylediler ol iki cânı

Hüseyin añı gördi kıldı figâmı (b.117)

Didi kim iy utanmaz Hâriciler

Bunuñ gibi yaramaz iş kim eyler (b. 132)

Meger bir hâricî karşıda tırdı

Hüseyin'i ağulu oğ-ile vırdı (b. 154)

Hız. Hüseyin ve yanındakilerin şehit olduğunun anlatıldığı bu bölümler oldukça hüznüldür.

Şâir, hazîn Kerbelâ olayını anlattığı bölümden sonra Peygamber ümmetine uyarılarda bulunduğu bölüme geçer. Bu bölümde Peygamber evlatlarının ümmet için şehit olduğu ve bu sebeple daha iyi bir Müslüman olmak için gayret göstermek gerektiği anlatılır. Bu bölümde namaz kılmanın, Peygamber sünnetine sarılmanın faziletleri anlatılır.

¹⁰ Hız. Hüseyin'in büyük oğludur. Ayrıntılı bilgi için bk. TDV İslam Ansiklopedisi, C 2, s. 390, İstanbul.

¹¹ Ali Asfar ile ilgili çok farklı bilgiler mevcuttur. Bu bilgiler isim olarak bile farklılık gösterir. Uğur Yiğiz'in hazırladığı "Kerbelâ'nın En Küçük Şehîdi -Alî-yi Asgar- İçin Yazılmış Bir Mersiye" isimli makalede Ali Asfar, Ali Asgar olarak geçer. Bu çalışmada Ali Asgar Kerbelâ olayının yaşandığı yıllarda altı aylık bir bebek ve Kerbelâ'nın en küçük şehididir. Ayrıntılı bilgi için bk. Uğur Yiğiz, "Kerbelâ'nın En Küçük Şehîdi -Alî-yi Asgar- İçin Yazılmış Bir Mersiye", Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi, Yıl 4, Sayı 8, s. 204-228, 2018.

Ali Asfar İle ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Mustafa Asım Köksal "Hız. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası", Köksal Yayıncılık, İstanbul, 2001. Ahmet Cevdet Paşa "Kıyas-ı Enbiya III" Hızl. Mahir İz, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1985.

¹² Ahmet Saim Kılavuz Diyanet İslam Ansiklopedisi'nde yazdığı "Zeynelâbidin" maddesinde verdiği bilgilere göre Zeynelâbidin'e "Ali el- Asgar" dendiğini belirtmiştir. Ayrıntılı bilgi için bk. TDV İslam Ansiklopedisi, "Zeynelâbidin" C 44, s. 365-366, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2013.

Ümmet-iseñ sen daħı cān fidā kıł
 ˘ıt sünnetini kendüñe ‘atā kıł (b.191)

Gel ümmet ol varup yabana gitme
 Añla kendüziñi yabana atma (b.196)
 Gel ˘ıt sünnetini şeyfāna uyma
 Bu derdlü cānuñ[1] odlara kıoyma (b.198)

Metnin son bölümünde ise şâir dua ederek eserini bitirir.

Metnin sonunda eseri istinsah eden Hasan Efendi isimli müstensih ismini ve eseri yazdığı tarihi eserde belirtmiştir.

Sonuç

İslâm tarihini derinden etkileyen Kerbelâ hadisesi, klasik Türk edebiyatında da sıkça dile getirilen konulardan biri olmuştur. Türk edebiyatında bu türden onlarca eser yazılmıştır. Maktel-i Hüseyin’ler, mersiye türü içerisinde değerlendirilebilecek bir konu olmakla birlikte, yazılan eserlerin çokluğu ve kendine has şekil özelliklerine sahip olması sebebiyle ayrı bir tür olarak değerlendirilebilecek yapısal özelliklere sahiptir.

Çalışmaya konu olan ve müellifi belli olmayan bu eser de Kerbelâ olayını anlatan bir Maktel örneğidir. Manzûmede, türün geleneğine uygun biçimde ifade tarzı görülmektedir. Estetik kaygının pek önemsenmediği bu eserde, Hz. Hüseyin ve yanındakilerin şehit olması duygusal olarak işlenmiştir.

Eser, Eski Anadolu Türkçesi dil özelliği taşımaktadır. Eserin dili oldukça sadedir. Fakat şâir, bazı kelimelerin aslından farklı imla tercihlerinde bulunmuştur. Eserde, günümüz Türkçesinde arkaik olarak kalmış olan ekler ve kelimeler kullanılmıştır. Eser, sanat kaygısı taşımadığı için bazı beyitlerde kafiye, redif gibi hususiyetler şâir tarafından göz ardı edilmiştir.

Eser, katalog kaydına *Kıssa-ı Hasan ve Hüseyin* olarak geçmiştir. Çalışmaya konu olan bölüm ise bu eserin içindeki Hz. Hüseyin’in vefat etmesi başlığını taşıyan bölümdür. Eserin müellifi belli değildir.

Metinde müellif, Hz. Hüseyin ve beraberindekilerin Kerbelâ’da çektiği sıkıntıları ve şehit edilişlerini duygu dolu bir dille ve sanat kaygısı taşımadan yazmıştır. Eserde şekil özelliğine de pek dikkat edilmemiştir.

Çalışmamızı teşkil eden metin, Muaviye'nin yerine başa geçen Yezid'in Hz. Hüseyin'e kendisine biat etmesi için oğlunu göndermesiyle başlayıp, Hz. Hüseyin ve beraberindekilerin şehit edilmesi, şâirin Peygamber ümmetine uyarıları ve dua bölümüyle son bulur.

Çalışmaya konu olan bu metin, Kerbelâ hadisesi çevresinde yapılacak olan araştırmalar için faydalı olacaktır.

Metin

135b

DER BEYÂN-I VEFÂT-I HÜSEYİN RAĞİYALLAHU ʻ ANHU

Mefâʻ ilün Mefâʻ ilün Feʻ ülün

- 1 İşit yine nice taḥrîr ideyin
Hüseyn'in ḥâlince taḥrîr ideyin

Bu yaña Şâm'dan ḥâli diñle n'oldı
Ecel irdi Muʻ âviye çün öldi

Anuñ oğlı Yezîd çün taḥta geçdi
Cihānuñ ḥalkını zulm ile yıkdı

Var-idi bir oğlı anda pelîdüñ
ʻ Atebe-y-idi adı ol pelîdüñ

- 5 Yezîd kığırdı oğlına didi kim
Ne direm didi oğul saña gör kim

Yürü var imdi yola yaraḫ eyle
Medine'ye varup Hüseyn'e söyle

Ḥüseyin ger¹³ baña tâbi^c olursa
Beni ger beglige kabul kılsa

Beğâyet ^c izzet ideyin aña ben
Var imdi ey oğul söyle aña sen

Benümle anuñ ortasında şulḥ it
Oñat şulḥ eyleyüben gel girü gine

10 Yezîd'üñ oğlı işitdi bu sözi
Medîne'den yaña döndürdi yüzi

136a

İki yüz er bilesince firāvān
Medîne'den yaña irişdi nādān¹⁴

Buluşuben Ḥüseyin'e didi bunı
Atam gönderdi size didi beni

Eger ^c izzet idüp yaḥşi göresin
Ki baña tâbi^c olduğun bilesin

Ḥüseyin işitdi andan hoş bu sözi
Melül olup perişān oldı özi

15 Didi kim yā ^c Atebe biğil sen anı¹⁵
Dedemden ben işitdüm bu kelāmı

Cehennem ehlidür didi Yezîd'e

¹³ Metinde geçen eger kelimesi vezin gereği ger şeklinde okunmuştur.

¹⁴ Nādān kelimesi metinde nāzān şeklinde yazılmıştır.

¹⁵ Mısra vezne uymamaktadır.

Ki kıyâmetde vara tamuya gide¹⁶

Cehennem ehlinün kavli yalandur
Vefâ gelmez kamu şulhı yalandur

İnanmazam anuñ kavline bilgil
Nice gönlüñ dilerse anı kılğıl

Yezîd'ün oğlı işitdi bu sözi
Melül olup begâyet azdı özi

20 Duruben atasına biti yazdı
İçine bitinün çok fitne düzdi

Hüseyin'ün sözlerini yazdı aña
Diyeyin nice oldı hâli saña

Yezîd'e çün biti geldi irişdi
Okuyuben Yezîd kaçıdı busdı

Pes oğlına haber gönderdi anda[n]
Didi kim sever-ise beni cāndan

Hüseyin'ün başını gönderesin
Alup bunda katuma yitüresin

25 ' Atebe'ye haber irişdi anda
Didi idemezem bu işi bunda

136b

Pes andan soñra dağı turdı

¹⁶ Mısra vezne uymamaktadır.

Yüzünü dedesi kabrine sürdi

Biraz yatdı kendi teşvîşine¹⁷
Ki 'âlem fâhrini gördi düşünde

Dedesin[i] görüp ağladı iy cān
Gözinden dökülen yaş dürr-i mercān

Didi ki ey dede anı sen bilüñüz¹⁸
Ġarīb kaldım cihānda ben yalıñuz

30 N'olaydı bugüne ben irmeyeydüm
Bu işleri dağı ben görmeyeydüm

Senüñ öñüñde gideydüm n'olaydı
Başuma bu belālar mı geleydi

Dedesi eydür iy gözüm nūrı bil
Fırāk eyleme gözüñ yaşını sil

Bil [ey] gözüm nūrı uçmağ içinde
Yaratdı bir sarāy senüñçün anda

Nebiler derecesinden geng itdi
Senüñçün cennet içre hūri yaratdı¹⁹

35 O mertebeye sen o vaķit iresin
Meger bunda şehīd olup varasın

¹⁷ Misra vezne uymamaktadır.

¹⁸ Misra vezne uymamaktadır.

¹⁹ Misra vezne uymamaktadır.

Ey gözüm nûri bunda yatmağıl
Yola gitmeklik için yüz Hağa ur

Yüri var Kerbelâ'nuñ sen iline
Ki tā emri Hağın gele yirine

Boyun virgil ne gelürse Hudādan
Kaderlenmiş olan gelür kazadan

Hüseyin uyandı uyğusundan²⁰
Ki şabri kalmadı hiç kaykusundan

40 Cemā' atin aluben girdi yola
Kamu yārenleri cümlesi bile

137a

Yürideler bular *yevmen fè yevmen*²¹
Hağın emrine kabil oldu cümle

Bu yañadan Hāriciler geldiler
Furat aluyanı kındılar²²

Hüseyin dağı leşkeriyle bile geldiler²³
Gelüben Kerbelâ'dan inüp kındılar

Kızıl topraklı yeridi ıssuz yir
Havāsı ıssınuñ gāyet şuşuz yir

²⁰ Mısra vezne uymamaktadır.

²¹ Ar. Günden güne.

²² Mısra vezne uymamaktadır.

²³ Mısra vezne uymamaktadır.

- 45 Hüseyin göricek anı bildi ey cān
 Ki vaķit iriŗdi geçdi devrān
- İrādet²⁴ ün Hāķıñdur ne ķılalum
 Pes andan gelene ķāil olalum
- Elümden ne gelür çün yazılana
 Boyun virdüm ne kim Hāķdan gelene
- Bu yaña Hāriciler²⁵ evre aldı
 Ki ortada olar ğāyet bunaldı
- Ne ŗuya elleri irebilürdi
 ŗuşuz bunlar yanuben yaķılurdi
- 50 Yezid'üñ leŗkeri üç ğün oturdi
 Daķı dördünci ğün ķāmet getürdi
- Beğāyet ŗuşuz buñaldı bunlar²⁶
 Ve illā cengede-y-idi anda anlar
- Yarānları Hüseyin ğördi anı
 Ķamunuñ derdiyle yandı vü cānı
- Hüseyin'e geldiler söylediler hep
 Öñünde zārılık eylediler hep

²⁴ Metinde kelime iradan ŗeklinde yazılmıŗ, fakat biz anlama bağlı olarak iradet yazmayı tercih ettik.

²⁵ Metinde terminoloji hatası yapılmıŗtır. İslām tarihinde Hz. Ali'nin karŗısında olan, ona isyan eden gruba Harici denir. Fakat metinde ŗāir, Yezid'i ve yanındakileri -dinden ıkmıŗ olduklarını dūŗündüğü için- Harici olarak nitelemiŗtir.

²⁶ Beyit vezne uymamaktadır.

Hem oğlancıkları geldi yanına
Olaruñ firşat irişdi cānına

55 Ki cümle er ‘ avrat itdiler giryān
Şamu gökler bile ağladı iy cān

137b

Felekler melekler ađladılar cūř
Deñizlerde balıklar ađladılar [cūř]²⁷

Ki yās itdi ne var yirde ve gökde
Dağı çarđ²⁸ eylerdi bu derde²⁹

İrken çok kıldılar anda fiğānı
Beğāyet yağdılar ol şatlu cānı

Bularuñ cümle evřāfin diyelüm
Ne gördilerse bir bir řerđ idelüm

60 Ve illa bu dilüm dirmezdi āna
Olaruñ cümle ĥālin söylemeđe

Ki yāri bunlar anda itdi çok yās
Çok ağladılardı anda ġani pās

Buğün bize ise yarın olara
Şıyāmetde ide Allah bunlara

Bunu diyüp bular cenge yürüdi

²⁷ Mısra vezne uymamaktadır.

²⁸ Kelime metinde çorđı şeklinde yazılmıştır.

²⁹ Mısra vezne uymamaktadır.

Şulḥ oluben atlara bindi³⁰

İrübēn Ḥāricīnün leşkerine
Kırarak girdiler pes içlerine

65 Meger anda Ḥüseyin'ün çadırında
Ki Ümmi Seleme bileydi anda

Meger bunlar cengde gönülleri perişān³¹
Ḥüseyin'ün ḥālini diñle pes ey cān

Resül'ün ḥāṭunu idi bil anı
Ne dir diñle işit ol görkli cānı

Ḥüseyin'ün katına ağlayu vardı
Yüregin derdiyle tağlayu vardı

Ḥüseyin şordı aña ne ağlamakdur
Firāk-ile yüregin tağlamakdur

70 Didi kim ey gözlerim nūrı bil anı³²
Ki dedeñ vaşiyet itdi baña bunu

138a

Meger bir gün seni oğşar şāzımān
Dizine alubanı şāz u ḥandan

İrişdi Cebrāil söyledi aña
Ne direm yā Muḥammed diñle saña

³⁰ Misra vezne uymamaktadır.

³¹ Misra vezne uymamaktadır.

³² Beyit vezne uymamaktadır.

Bu oğşaduğun oğlanı bilasin
Şehid olsa gerekdür añlayasin

İrişdi Cebrail şişe getürdi
Getürüp dedeñün eline virdi

75 Kızıl toğrag-la içi tölmişidi
Bu işler ol zaman kılmışidi³³

Didi Cebrail anda pes Resul'e
Nebiler selveri ol Bek uşüle

Bu şişeyi gözedübeni şaklañ
Zarar yitişmesün önünce bekleñ

Kaçan toprak[1] kana döne iy can
Hüseyin ol vaqt şehid olur inan

Dedeñ şişeyi baña virdi-y-idi
Oñat şakla diyüp buyurur [idi]

80 Ki her gün şişeyi gözleñ dimişdi
Anı bir kuytuda gözleñ dimişdi

Hüseyin irişdügi vaqt bu hale
Ki sen ol vaqt olasin anda bile

Göresin şişedeki toprağı sen

³³ Misra vezne uymamaktadır.

Eger kıana dönerse bilesin sen

Hüseyin'üme şehâdet vakti gelür
Şehâdet mertebesin anda bulur

Dedeñ bunu baña böyle demişdi
Bu işleri baña hep söylemişdi

85 Bugün tırdum anı görmege vardım
Kıan olmuş şişede toprağı gördüm

138b

Budurur ağladuğum nic' edeyin
İradet çün Hıaķıñdur ne kılayum

Cihānuñ dirliğı bir nefesdür³⁴
Kışi buña göñül virmek ' abesdür

Bunuñ şāzılığı degmez ğamına
Seni gezdürürken kıoyar zemīne³⁵

Yazılan nesne bozulmaz bu hıaķdur
Kıazasına Hıaķıñ hiç çāre yokdur

90 Bunu diyüp yine zār eylediler
Yine cem' oluban çok ağladılar

Hüseyin'üñ bu yaña yoldaşları hoş
Kı cenge girdiler cümle idüb cüş

³⁴ Mısra vezne uymamaktadır.

³⁵ Mısra vezne uymamaktadır.

Çamusı ceng idüben zār u giryān
Şehīd oldılar anda bir kişi cān

Bu kez kaldı Hüseyin oğlanlarıyla
Yaluñuz kaldı pes ol cānlarıyla

Üç oğlu var-idi Hüseyin'ün iy cān
Şanasın her biri dürr ü mercān³⁶

95 ' Alī Ekber ' Alī Aşfar³⁷ ikisi
Ki Zeynel ' Abidin'dür ol birisi

' Alī Ekber ' Alī Aşfar pür³⁸ cüvān
Büyük yigitler idi bunlar iy cān

O Zeynel ' Abidin idi beşerdi
Nażarı ne melekdi ne beşerdi

Ol iki büyük oğlanları geldiler üş³⁹
Hüseyin'ün boynına şarıldılar hoş

Birez nevħa idüben ağladılar
Cigerlerini biryān tağladılar

100 Didiler kim dedemüz şağ olaydı
Bize iş bu belālar mı geleydi

³⁶ Mısra vezne uymamaktadır.

³⁷ Metinde bu kelimedden sonra -dur eki var. Bu ekin gelmesiyle vezin bozulduğu için eki yazmaayı tercih ettik.

³⁸ Kelime metinde per olarak harekelenmiştir. Kelimeyi anlama bağılı kalarak pür olarak yazdık.

³⁹ Mısra vezne uymamaktadır.

139a

Uş biliñüz ğarīb kaldık biz dağı
Ki⁴⁰ oluban u kaldık iy āhi

Nic'idelüm Hāka boyun virelüm
Başumuza yazılanı görelüm⁴¹

Bunı böyle diyüben şarmaşurlar
Babaları ile çok ağlaşurlar

Dağı çevre hātunlar üşe geldi
Bularñ zārını gördi felekler

105 Resül[i] gör ne sever ümmetini
Fidā kıldı saña zürriyetini

Bu kez bunlar çok efgān eylediler
Ki gözler yaşımı kan eylediler

Didiler ki görelüm biri birimüz
Aramuz[dan] gider çünkü begümüz

Helälleşdi kamu biri biriyle
Didiler nidelüm Hāq emri böyle

Göresin ol Resülñ himmetini
Fidā kıldı saña zürriyetini

110 Pes andan şöñra bunlar urı tırdı

⁴⁰ Mürekkep lekelendiği için kelime okunamıyor.

⁴¹ Metinde var olan biz kelimesi vezni bozduğu için vezne sadık kalarak yazmadık.

Hüseyin'ün iki oğlu ata bindi

Hüseyin-ile esenleşdiler iy cān
Ki şuşuz oldu bağıruları biryān

Yidi gündür ki şu içmedi⁴² bunlar
Hem ölüm acısı ıssı günler⁴³

Buların şusuzlıktan yandı cānı⁴⁴
Dudaqları yarılıb aqdı qanı

Bu kez çünkü bular da ata bindi
Varıben Hāricilere depindi

115 Şu resme kırdılar [kim] Hārici çok

Nice yüz eylediler yok

139b

Qaza-ı āsumān[ī] çün işidi
İki[si] dağı anda yire düşdi

Şehid eylediler ol iki cānı
Hüseyin añı gördi kıldı figanı

Resül'ün gör münevver tal' atini
Fidā kıldı bize zürriyetini

Bu kez qaldı Hüseyin⁴⁵ anda yalıñuz

⁴² Metinde kelimenin yanında -lAr eki yazılmıştır. Vezne bağılı kalarak bu eki yazmadık.

⁴³ Mısra vezne uymamaktadır.

⁴⁴ Mısra vezne uymamaktadır.

Didi kim ehli beytine bilünüz

120 Dedemi görmişem gice düşümde
Didi buñalduñ oğıl şusuz anda

Benüm yanımda şu var gel vireyin
Yarın gel seni şuya toyurayın

Bunı gördüm bugün ben de giderem
Bugün ben de kıanı terk iderem⁴⁶

Diyüben yine efgān eylediler
Kamunuñ gözleri kıan ağladılar

Çü bildün hükmi Sübhānī irişdi
Turuben ehli beytine görüşdi

125 Gine yās idüp anda çünkü anlar
Bile ağlaşdı anda tağ [u] taşlar

Resül'ün gör ol 'alī himmetini
Fidā kıldı bize zürriyetini

Bulardan 'ibret [al] var-ise 'aynuñ
İki atı var-idi bil Hüseyin'üñ

Birine Edhem dirlerdi aña ad iy cān⁴⁷
Birine Zülcenāh atı firāvān

⁴⁵ Metindeki Hüseyin ifadesi vezin gereği Hüseyin olarak yazılmıştır.

⁴⁶ Mısra vezne uymamaktadır.

⁴⁷ Mısra vezne uymamaktadır.

Bu kez diledi kim düşmāna vara
Pes Edhem atına oldu süvāra

130 Kāmu ceng aletini hep daķındı
Ve illa şuşuzın yüregi yandı

140
Yürüyüp varıben meydāna girdi
Havāriclere tıruben çağırdı

Didi kim iy utanmaz hāriciler
Bunuñ gibi yaramaz iş kim eyler

Müslümānam diyü da‘ vā idersiz
Ne kıldık size kim böyle kırsız

Resūlullah benüm dedem degil mi
‘Alī el-Murtaza atam degül mi

135 Anamdur Fātıma daķı bilürsin
Niçün baña bu işleri kılsın

Ne milletsiz ya dinüñ ne dinden⁴⁸
Ki şuşuz kırsız hep bizi bundan

Eger babam vaşiyet itmeyeydi
Kılıç taķınma diyüb gitmeyeydi

Kamuñuzı kıraydum şimdi bunda
Vaşiyet tutaram illa ki bunda

⁴⁸ Mısra vezne uymamaktadır.

Hüseyin söyleyicek anda bunu
 Havāric geldi çevre aldı anı

140 Oğa tutdı Havāric⁴⁹ anı anda
 Hüseyin dağı süñisin tutdı aldı

Bulara kıldı cümle şir u yezdān
 Nice bir Hārici öldürdi iy cān

Çün zaḥmı irdi Edhem ata kanı aḳdı⁵⁰
 Heman giriye döndi Edhem atı

Çün Edhem Hüseyin'i aldı kaçdı
 Gelüben ehli beytine irişdi

Hüseyin irdi çadır öñüne düşdi
 Gelüben ehl-i beyti üstüne uşdı⁵¹

145 Bu kez çün Şehribānı tūru geldi
 Hüseyin'ün oḳların bir bir çıkardı

140b

Ol oḳlar yirinün kanını şardı
 Ki melhem idüben anları şardı

Pes Edhem atun yüki bitdi⁵²
 Ki oḳ acılarından işi bitdi

⁴⁹ Metinde var olan -lAr eki vezin gereki yazılmamıştır.

⁵⁰ Mısra vezne uymamaktadır.

⁵¹ Mısra vezne uymamaktadır.

⁵² Mısra vezne uymamaktadır.

Ḥüseyin⁵³ ayāğına yüzünü sürdi
Düşüben başına cānını virdi

Anı görüp Ḥüseyin'ün yandı cānı
Ki yāsın eyleyüp itdi figanı

150 Biraz yatdı Ḥüseyin gine durdı
Varıben Zülcenāḥ atına bindi

Aluben süñisün gitdi⁵⁴
Varuben alāyı alāyı kōndı

Gine oḡ atdılar aña gine çoḡ
Ḥisābsuz gelüben toḡunan çoḡ⁵⁵

Gine atı hemān geriye döndi
Mecāli kalmadı işidi tırdı

Meger bir Ḥārici karşıda tırdı
Ḥüseyin'i āḡulu oḡ-ile vurdı

155 Hemān ol āḡulu oḡ kim doḡındı
Atınuñ boynına şarmaşub indi

Ḥüseyin düşdi atı tırdı yanında
Uşa geldi Ḥavāric cümlesine

Geleni men^c iderdi atı anuñ

⁵³ Metindeki Ḥüseyin'ün ifadesi vezin gereği Ḥüseyin şeklinde yazılmıştır.

⁵⁴ Mısra vezne uymamaktadır.

⁵⁵ Mısra vezne uymamaktadır.

Mecâli almadı ol görkli cānıñ

Çü gördiler atı kim bildi⁵⁶ iy cān
aıñ emri bozulmaa yo emān

141a

Gelüben yanına at dizi⁵⁷ çökdü
üseyin'in ayaına yüzi⁵⁸ sürdü

160

Anuñ gözi yaşı şöyle ki gitdi
anasın sil olub aqlardan adı

Pes [andan] dönüben segirtti vardı
üseyin'ün çadırı önünde ırdı

Başını yire diküb dökdi yaın
Çü bildiler üseyin'ün bitdi işi

Açuben başlarını yās eylediler⁵⁹
Kesüben saçlarını aqladılar

Pes andan Zülcenā at döndü geldi
Medīne yolını ıtub segirtti

165

Medīne ovasına irdi iy cān
Mināreden Bilāl oırdı ezan

Çü gördiler üseyin'ün atı gelmiş
Hem odan gövdesi kibriye dönmiş

⁵⁶ Metindeki -lAr eki vezin gerei yazılmamıştır.

⁵⁷ Metindeki dizin ifadesi vezin gerei dizi şeklinde yazılmıştır.

⁵⁸ Metindeki yüzini ifadesi vezin gerei yüzi şeklinde yazılmıştır.

⁵⁹ Mısra vezne uymamaktadır.

Bilāl'ın ' aklı gitdi gördi anı
Mināreden kıluben çok figanı

Mināreden çün indi zār [u] giryān
İşidenler kamu hep kıldı efgān

Pes andan soñra ' ömr-i zebil anı⁶⁰
Minārede oğumadı ezānı

170 Bu kez çünki Hüseyin'ün atı geldi
Resül'ün türbesine tapu kıldı

Yüzün türbeye sürüb itdi giryān
Gözinden yaş ağıdub virdi [hem] cān

141b

Medīne kavmi işidüb dirildi
Dirildi bāy u yoğsul anda geldi

Hüseyin'ün şehid olduğın iy cān
Bilüben kıldılar [çok] zār [u] giryān

Şu haddeden kıldılar efgānı anda
Ki şanki cānları kalmadı bunda

175 Bugün şimdengirü şerh eylemege
Dilüm varmaz kalanın söylemege

Çü sözi anların hatm oldı iy cān
İşidüb derd-ile [sen] eyle efgān

⁶⁰ Misra vezne uymamaktadır.

Resül'ün gör kemāl-i şefkatini
Fidā kıldı saña zürriyetini

Ki zīrā Haq Te'ala dimiş-idi
Bu söz[ün] kaydını ol yimiş-idi

Resülullah bir gün ol Cebrail
Gelüp didi kim yā Muhammed anı bil⁶¹

180 Ki Allah[u] Te'ala Rabb [ü] Raḥman⁶²
Selām idüb buyurdı anda iy cān

Eger evladını dilerse benden
Olaruñ hoşluğun isterse benden

Belāların şavayın hoş dutayın
Ve illa ümmetin oda atayın

Ve ger isterse ki ümmetini benden
Gerek oğlı sevgüsini gidere senden⁶³

İküsinden birin itsün i'āde
Ki tā emrüm benüm kıla i'āde

142a

185 Resülullah Haqıñ emrini bildi
Mübārek gözleri yaş-ile tıldı

⁶¹ Beyit vezne uymamaktadır.

⁶² Metindeki Rabbü'r-Raḥman ifadesi vezin gereği Rabb [ü] Raḥman şeklinde yazılmıştır.

⁶³ Beyit vezne uymamaktadır.

Didi kim iy benüm Ẓadîr ilahum
Benüm ümmetüm için⁶⁴ dün gün âhım

Dün u gün gülmedüm anlarıñiçün
Ki rahat olmadum anlarıñiçün

Dilerem anları ħor gütmeyesin
İletüben şamuya koymayasın

Benüm evlādıma n'eyleseñ eyle
Ki tek ümmetüme⁶⁵ sen rahmet eyle

190 Resül'ün ümmetine gör 'izzetini
Fidâ kıldı saña zürriyetini

Ümmet-iseñ sen daħı cān fidâ kııl⁶⁶
Tut sünnetini kendüñe 'atā kııl

' Aceb sevgülü ümmetsin sen iy cān
Ve illa ğayretiñ yoħ miskin inān

Eger ğayretiñ olsa bil cānıñdan
' Aceb oda mı yandı tenüñden⁶⁷

Senüñçün Resül'ün gör himmetini
Fidâ kıldı saña zürriyetini

195 Didi niçün yaradulduñ bunda geldiñ⁶⁸

⁶⁴ Metindeki çündür ifadesi vezin gereği için olarak yazılmıştır.

⁶⁵ Metindeki ümmete ifadesi vezin gereği ümmetüme olarak yazılmıştır.

⁶⁶ Beyit vezne uymamaktadır.

⁶⁷ Mısra vezne uymamaktadır.

Gözüñ aç hey ğāfil yabanda aldıñ

Gel ümmet ol varub yabana gitme
Añla kendüziñi yabana atma

O serverden utan ut sünnetini
Fidā ıldı saña zürriyetini

142b

Gel ut sünnetini şeytāna uyma
Bu derdlü cānuñ[1] odlara oyma

Üzerüñde senüñ hazırdu Allah
Her işüñe daı nāzırdu Allah

200 Gel hadan utan ol müslimān⁶⁹
Müslimān olmayan urtulmaz iy cān

İit tarİR idelüm saña iy yār
Müslimān olmağuñ bi arı var⁷⁰

Budur evvelki arı [sen] bilesin
ehādet getirüb hem inanasın

Ki birdür ol seni yaratdı Allah
eriki yodurur anuñ olmağıl āğāh⁷¹

Yaratdı  arı ve kürsi felekler
Semāvat olu anuñ melekler⁷²

⁶⁸ Mısra vezne uymamaktadır.

⁶⁹ Mısra vezne uymamaktadır.

⁷⁰ Mısra vezne uymamaktadır.

⁷¹ Mısra vezne uymamaktadır.

205 Ne kim indiyse gökden cümle hağdur
Bunlara inananuñ yüzi ağdur

Dağı cümle nebî gör ki gelibdür
Hağıñ emrini hağça bildürübdür

Ne kim dirler[i]se sözleri hağdur
Nübüvveti olaruñ cümle hağdur

Cemîc mağluğı hep Allah yaratdı
Yaradub dürlü hilc atler itdi

Hağbübüñ yüzünüñ şuyuna⁷³
Yaratdı cümle anuñ dostlığına

210 Pes öyle olıcağ ol şāh-ı a' zam
Çamusı Hağ buyurdı şāh-ı kevneyn

143a

İnan ağı kıyāmet kopasardur
Bu hağkı Hağ girü yaradıardur

Dağı hem şorilar şorılmağdur⁷⁴
Bitiler ellere verilecekdür

Terazu şırağ bunlar da hağdur⁷⁵
Ki cennet ve çamu anlar da hağdur

⁷² Misra vezne uymamaktadır.

⁷³ Misra vezne uymamaktadır.

⁷⁴ Misra vezne uymamaktadır.

⁷⁵ Misra vezne uymamaktadır.

İnanmağdur bulara aşıl inan
İnan zinhār inan zinhār ki inan

215 İnanuñ nişānı oldur ki iy cān
Dün u gün eyle ki zārı ve giryān

Çılasın dāimā biş vaqt namāzı
İdesin derd-ile āh [u] niyazı

İkinci şartı bil ki namāz dur
[Ve] illā şimdi anı kılan azdur

Namāzıñ aşlını diyeyin iy cān
Eger kılmaz-isen var şamuda⁷⁶ yan

Resūlullah cevābında buyurdı
Namāzuñ kaydını yaḥşi kayurdı

220 Didi kim ümmetimde biri şursa
Cemā' atle sabāḥ varup kılsa

Hoş Ādem atasıyla şāz u ḥandan
Ki ḥac itmiş olur iki kez inan

Eger öylen namāzında şurursa
Anı varup cemā' atle kılsa

Ḥalilullah ile yüz kez tamamı
Ki ḥac olur işit kelāmı⁷⁷

⁷⁶ Metinde geçen şamu odına yan ifadesi vezin gereği şamuda yan olarak yazılmıştır.

143b

Ger ikindi namāzında varursa
Ki mescidde cemā' atle kılsa

225 İki yüz kez Mūsa ile iy cān⁷⁸
Ki hac itmiş olursan aña inan

Eger aḥşam namāzında gelürse
Cemā' atle varup anı kılsa

Hem yüz kez 'İsa ile bilgil
Ki hac itmiş olursan anı kıлмаğla⁷⁹

Eger yatsu namāzında tırursa
Cemā' atle varub anı kılsa

Ki biñ kerre benümle didi sen var
Ki hac itmiş olur didi key yakın⁸⁰

230 İmdi tırub kılasın sen namāzı
Çoğ olsun kulluğ eyle sen niyāzı

Bunı yazan āzād olsun tāmudan
Hep oğuyup diñleyenler kāmudan

Oğuyanı diñleyeni yazanı
Raḥmetiñle yarlığa ğıl yā Ğani

⁷⁷ Misra vezne uymamaktadır.

⁷⁸ Misra vezne uymamaktadır.

⁷⁹ Beyit vezne uymamaktadır.

⁸⁰ Misra vezne uymamaktadır.

Temmeti'l-kitāb bi-'avni'llāhi'l-Meliki'l-Vehhāb kātibü'l-ḥurūf Ḥasan Efendi Sene 1181

Kaynakça

- Ahmet Cevdet Paşa (1985). Kısas-ı Enbiya III, (haz.: Mahir İz), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Aktan, M. Felat (2020). “Taşlıcalı Yahya Bey’in Şehzâde Mustafa Mersiyesine Ontolojik Analiz Metoduyla Bir Bakış”, RumeliDe Dil ve Edebiyat Dergisi, Sayı 19, s. 398-412.
- Arslan, Mehmet; Erdoğan Mehtap (2009). Kerbelâ Mersiyesi, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Aydın, Haluk (2017). “Remzî'nin Kerbelâ Mersiyesi”, Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl 4, Sayı 13, s. 239-254.
- Bayoğlu, Servet (1996). Erenler Bahçesi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Çiftçi, Cemal (2008). Divan Şiirinde Kerbela Ağıtları, Kevser Yayınları, İstanbul.
- Devellioğlu, Ferit (2010). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi, İstanbul.
- Erbay, Erdoğan; Tozlu Selahattin (2015). Şâdî Meddâh Maktel-i Hüseyin Kerbela Hadisesi, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul.
- Eroğlu, Süleyman (2010). “Yahya Bin Bahşi ve Maktel-i Hüseyin'i”, Çeşitli Yönleriyle Kerbela, Uluslararası Kerbela Sempozyumu, Sivas.
- Ertekin, Abdullah (2006). “Arapça, Farsça ve Türkçe Maktel-i Hüseyin'ler”, Aşina Dergisi, VII/23-24, Kış-İlbar, s. 79-107.
- Fırlalı, Ethem Ruhi (1989). “Ali el-Ekber”, DİA, C 2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Güngör, Şeyma (2003). “Maktel”, DİA, C 27, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

- İsen, Mustafa (1994). Acıyı Bal Eylemek Türk Edebiyatında Mersiye, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kandemir, M. Yaşar (2012). “Ümmü Seleme”, DİA, C 42, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Karaarslan, Mehmet (2012). Hacı Nureddin Efendi Maktel-i Hüseyin, Önsöz Yayıncılık, İstanbul.
- Karahan, Abdülkadir (1938). Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler, (Yayımlanmamış Bitirme Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kılavuz, Ahmet Saim (2013). “Zeynelâbidîn”, DİA, C 44, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Kılıç, Ünal (2013). “Yezîd I”, DİA, C 43, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Köksal, Mustafa Asım (2001). Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası, Köksal Yayıncılık, İstanbul.
- Özçelik, Kenan (2008). Yûsuf-ı Meddâh ve Maktel-i Hüseyin, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Özçelik, Kenan (2011). “Lâmiî Çelebi'nin Kitâb-ı Mahtel-i Âl-i Resûl'ü”, Bursalı Lâmiî Çelebi ve Dönemi (Editör: Bilal Kemikli, Süleyman Eroğlu), Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Bursa.
- Özil, Sibel (2017). “Maktel-i Hüseyinler Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Sayı 83, s.31-48.
- Türkoğlu, Serkan (2017). “Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler ve Bekâî'nin Kitâb-ı Kerbelâ Mesnevisi”, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S 58, s. 107-128.
- Öznel, Nurcan (1997). Kastamonulu Şâzî Maktel-i Hüseyin, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Yiğiz, Uğur (2018). “Kerbelâ'nın En Küçük Şehîdi -Alî-yi Asgar- İçin Yazılmış Bir Mersiye”, Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi, Yıl 4, Sayı 8, s. 204-228.

